A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2016. június 30.*

„Előzetes döntéshozatal — EUMSZ 20. cikk és EUMSZ 21. cikk — 2004/38/EK irányelv — A 13. cikk (2) bekezdése első albekezdésének c) pontja — 1612/68/EGK rendelet — 12. cikk — Uniós polgár családtagjainak tartózkodás joga — Uniós polgár és harmadik állambeli állampolgár közötti házasság — Családon belüli erőszak — A házasságnak az uniós polgár távozását megelőző felbontása — Uniós polgárnak minősülő közös gyermekek felett szülői felügyeletet gyakorló harmadik állambeli állampolgár tartózkodási jogának megtartása”

A C-115/15. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (fellebbviteli bíróság [Anglia és Wales] [polgári tanács], Egyesült Királyság) a Bírósághoz 2015. március 6-án érkezett, 2015. február 25-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Secretary of State for the Home Department**

és

NA

között,

az **Aire Centre**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta tanácselnök (előadó), A. Arabadjiev, J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund és S. Rodin bírák,

főtanácsnok: M. Wathelet,

hivatalvezető: K. Malacek tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2016. február 18-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– NA képviseletében A. Gonzalez solicitor, B. Asanovic barrister és T. de la Mare QC,

* Az eljárás nyelve: angol.

– az Aire Centre képviseletében T. Buley barrister és R. Drabble QC, L. Barratt solicitor megbízásából,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében V. Kaye és M. Holt, meghatalmazotti minőségben, segítőik: B. Kennelly és B. Lask barristers,

– a dán kormány képviseletében C. Thorning és S. Wolff, meghatalmazotti minőségben,

– a holland kormány képviseletében M. Bulterman és C. Schillemans, meghatalmazotti minőségben,

– a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Kellerbauer, M. Wilderspin, E. Montaguti és C. Tufvesson, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2016. április 14-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 20. cikk és EUMSZ 21. cikk, valamint az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 158., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.; helyesbítés: HL 2009. L 274., 47. o.) 13. cikke (2) bekezdése első albekezdése a) pontjának értelmezésére irányul.

2 E kérelmet a Secretary of State for the Home Department (belügyminiszter) és NA pakisztáni állampolgár között NA-nak az Egyesült Királyság területén való tartózkodása tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 2004/38 irányelv

3 A 2004/38 irányelv (15) preambulumbekezdése értelmében:

„A családtagok részére jogi védelmet kell nyújtani azokra az esetekre, ha az uniós polgár meghal, ha válásra [helyesen: a házasság felbontására], a házasság érvénytelenítésére vagy a regisztrált élettársi kapcsolat megszüntetésére kerül sor. Tekintettel a családi életre és az emberi méltóságra, és bizonyos feltételek mellett a visszaélések elkerülésére, intézkedéseket kell hozni annak biztosítására, hogy ilyen esetben azok a családtagok, akik már a fogadó tagállam területén tartózkodnak, kizárólag személyes alapon megtarthassák tartózkodási jogukat”.

4 Ezen irányelv „Fogalommeghatározások” című 2. cikke szerint:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

1. »uniós polgár«: egy tagállam állampolgárságával rendelkező bármely személy;

2. »családtag«:
   a) a házastárs;

[…]

3. »fogadó tagállam«: az a tagállam, ahova az uniós polgár költözik azért, hogy a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát gyakorolja.”

5 Az említett irányelv „Kedvezményezettek” címűt 3. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ezt az irányelvet kell alkalmazni mindazokra az uniós polgárokra, akik olyan tagállamba költöznek [helyesen: utaznak], vagy olyan tagállamban tartózkodnak, amelynek nem állampolgárai, valamint az őket kísérő vagy hozzájuk csatlakozó, a 2. cikk 2. pontjában meghatározott családtagjaikra.”

6 Ugyanezen irányelvnek „A tartózkodás joga három hónapot meghaladóan” című 7. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Valamennyi uniós polgárt megilleti a tartózkodás joga egy másik tagállam területén három hónapot meghaladó időtartamra, ha:

a) munkavállalók vagy önálló vállalkozók a fogadó tagállamban; vagy

b) elegendő forrásokkal rendelkeznek önmaguk és családtagjaik számára ahhoz, hogy ne jelentsenek indokolatlan terhet [helyesen: ne jelentsenek terhet] a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásuk időtartama alatt, és a fogadó tagállamban teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek; vagy

c)

– tanulmányok folytatásának fő céljából, ideértve a szakképzést is, beiratkoztak egy magán- vagy közoktatási intézménybe, amelyet a fogadó tagállam akkreditált vagy tart fenn jogszabályai vagy közigazgatási gyakorlata alapján, és

– teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek a fogadó tagállamban, és nyilatkozattal vagy választásuk szerint más azzal egyenértékű eszközzel bizonyítják a megfelelő [helyesen: illetékes] nemzeti hatóságnál, hogy elegendő forrással rendelkeznek önmaguk és családtagjaik számára ahhoz, hogy a tartózkodásuk időtartama alatt ne jelentsenek terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére; vagy

d) az a), b) vagy c) pontban meghatározott feltételeket teljesítő uniós polgárt kísérő vagy hozzá csatlakozó családtagok.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott tartózkodás jogát ki kell terjeszteni azokra a családtagokra, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, és az uniós polgárt kísérik vagy hozzá csatlakoznak a fogadó tagállamban, feltéve hogy az uniós polgár megfelel az (1) bekezdés a), b) vagy c) pontjában említett feltételeknek.”

7 A 2004/38 irányelvnek „A családtagok tartózkodási jogának megtartása az uniós polgár halála vagy távozása esetén” című 12. cikke értelmében:

„(1) A második albekezdés sérelme nélkül, az uniós polgár halála vagy a fogadó államból [helyesen: tagállamból] történő távozása nem érinti azon családtagjainak tartózkodási jogát, akik valamelyik tagállam állampolgárai.

A huzamos tartózkodási jog elnyeréséhez az érintett személyeknek teljesíteniük kell a 7. cikk (1) bekezdésének a), b), c), vagy d) pontjában foglalt feltételeket.

(2) A második albekezdés sérelme nélkül, az uniós polgár halála nem vonja maga után azon családtagjai tartózkodási jogának elvesztését, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, és akik a fogadó tagállamban az uniós polgár halálát megelőzően legalább egy évig mint családtagok tartózkodtak.

A huzamos tartózkodási jog elnyeréséig az érintett személyek tartózkodási joga továbbra is attól a követelménytől függ, hogy bizonyítani tudják, hogy munkavállalók vagy önálló vállalkozók, vagy elegendő forrással rendelkeznek önmaguk és családtagjaik számára ahhoz, hogy ne jelentsenek terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásuk ideje alatt, és teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek a fogadó tagállamban, vagy a fogadó tagállamban már beilleszkedett olyan család tagjai, amelynek egyik tagja megfelel ezeknek a feltételeknek. Az »elegendő forrást« a 8. cikk (4) bekezdése határozza meg.

Ezek a családtagok kizárólag személyes alapon tartják meg tartózkodási jogukat.

(3) Az uniós polgárnak a fogadó tagállamból történő távozása nem vonja maga után gyermeke, vagy a felügyeleti jogot gyakorló szülő tartózkodási jogának elvesztését, állampolgárságukra tekintet nélkül, ha a gyermekek a fogadó tagállamban tartózkodnak, és ott egy oktatási intézménybe tanulmányok folytatása céljából beiratkoztak, tanulmányaik befejezéséig.”

8 A 2004/38 irányelvnek „A családtagok tartózkodási jogának megtartása válás [helyesen: házasság felbontása], a házasság érvénytelenítése vagy a regisztrált élettársi kapcsolat megszüntetése esetén” című 13. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A második albekezdés sérelme nélkül a válás, az uniós polgár házasságának érvénytelenítése vagy a 2. cikk 2. b) pontjában említett regisztrált élettársi kapcsolatának megszüntetése nem érinti azon családtagjainak tartózkodási jogát [helyesen: a házasság felbontása, érvénytelenítése vagy a 2. cikk 2. b) pontjában említett regisztrált élettársi kapcsolat megszüntetése nem vonja maga után valamely uniós polgár azon családtagjai tartózkodási jogának elvesztését], akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, ha:

a) a válásnak, a házasság érvénytelenítésének vagy a 2. cikk 2. b) pontjában említett regisztrált élettársi kapcsolat megszüntetésének kezdeményezését megelőzően [helyesen: a házasság felbontására vagy a házasság érvénytelenítésére irányuló bírósági eljárást, vagy a 2. cikk 2. b) pontjában említett regisztrált élettársi kapcsolat megszüntetését megelőzően] a házasság vagy a regisztrált élettársi kapcsolat legalább három évig fennállt, ebből egy [helyesen: legalább egy] évig a fogadó tagállamban; vagy

b) a házastársak vagy a 2. cikk 2. b) pontjában említett élettársak közötti megegyezés vagy bírósági végzés alapján az a házastárs vagy élettárs gyakorol szülői felügyeleti jogot [helyesen: gyakorol szülői felügyeleti jogot az uniós polgár gyermekei felett], aki nem valamelyik tagállam állampolgára;

c) ezt olyan különlegesen bonyolult körülmények indokolják, mint a házasság vagy regisztrált élettársi kapcsolat fennállása alatti családon belüli erőszak áldozatává válás; vagy

d) a házastársak vagy a 2. cikk 2. b) pontjában említett élettársak közötti megegyezés vagy bírósági végzés alapján az a házastárs vagy élettárs rendelkezik a kiskorú gyermek láthatásának jogával, aki nem valamelyik tagállam állampolgára, feltéve hogy a bíróság úgy rendelkezett, hogy a láthatásnak a fogadó tagállamban kell történnie; és mindaddig, amíg ezt előírták.

A huzamos tartózkodási jog elnyeréséig az érintett személyek tartózkodási joga továbbra is attól a követelménytől függ, hogy bizonyítani tudják, hogy munkavállalók vagy önálló vállalkozók, vagy elegendő forrással rendelkeznek önmaguk és családtagjaik számára ahhoz, hogy ne jelentsenek terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásuk ideje alatt, és teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek a fogadó tagállamban, vagy a fogadó tagállamban már beilleszkedett olyan család tagjai, amelynek egyik tagja megfelel ezeknek a feltételeknek. Az »elegendő forrást« a 8. cikk (4) bekezdése határozza meg.

Ezek a családtagok kizárólag személyes alapon tartják meg tartózkodási jogukat.”

9 Az említett irányelvnek „A tartózkodási jog megtartása” című 14. cikkének (2) bekezdése a következőt mondja ki:

„Az uniós polgárok és családtagjaik mindaddig rendelkeznek a 7., 12. és 13. cikkben előírt tartózkodási joggal, amíg megfelelnek az azokban meghatározott feltételeknek.

[…]”

Az 1612/68 rendelet

10 Az 1612/68 rendelet 12. cikkének első bekezdése szerint:

„Egy másik tagállamban foglalkoztatott vagy alkalmazásban álló állampolgár gyermekei [helyesen: Az olyan tagállami állampolgár gyermekei, aki másik tagállamban alkalmazásban áll vagy állt], ha a gyermekek a fogadó állam területén rendelkeznek lakóhellyel, az állam saját állampolgáraiéval azonos feltételekkel nyernek felvételt általános oktatási intézménybe, szakmunkás- és egyéb szakképzésre.”

A nemzeti jog

11 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a 2004/38 irányelv 13. cikkének (2) bekezdését az Immigration (European Economic Area) Regulations 2006 (az Európai Gazdasági Térségből történő bevándorlásról szóló 2006. évi rendelet, a továbbiakban: 2006. évi rendelet) 10. cikke ültette át.

12 Konkrétan, a 2006. évi rendelet 10. cikkének (5) bekezdése értelmében ahhoz, hogy az érintett személy a házasság felbontása esetén megtartsa tartózkodási jogát, bizonyos feltételeknek kell megfelelnie, így annak, hogy a házasság felbontásának időpontjában megszűnjön a jogosult személy vagy a huzamos tartózkodási jogra jogosult Európai Gazdasági Térségbeli (EGT) állampolgár családtagjakénti minősége.

13 A 2006. évi rendeletnek megfelelően „jogosult személynek” kell tekinteni azt az EGT állampolgárt, aki álláskeresőként, munkavállalóként, önálló vállalkozóként, önellátó személyként vagy diákként tartózkodik az Egyesült Királyságban.

14 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az is kitűnik, hogy a nemzeti jog értelmében az 1612/68 rendelet 12. cikkének hatálya alá tartozó gyermek szülőjének származékos tartózkodási jogát a 2006. évi rendelet 15 A. cikke biztosítja, amely lényegében a következőket írja elő:

„(1) Az a személy (a továbbiakban: P), aki nem élvez mentességet és megfelel a jelen rendelet (2), (3), (4), (4 A) vagy (5) bekezdésében meghatározott feltételeknek, mindaddig jogosult az Egyesült Királyság területén tartózkodni, amíg teljesíti az irányadó feltételeket.

[…]

(3) P akkor felel meg a jelen bekezdésben felsorolt feltételeknek, ha:

a) P valamely EGT állampolgár gyermeke (a továbbiakban: EGT állampolgár szülő);

b) P az Egyesült Királyságban tartózkodott, amikor az EGT állampolgár szülő munkavállalóként az Egyesült Királyságban tartózkodott; és

c) P tanulmányokat folytat az Egyesült Királyságban, és tanulmányokat folytatott itt akkor is, amikor az EGT állampolgár szülő az Egyesült Királyságban tartózkodott.

(4) P akkor felel meg a jelen bekezdésben felsorolt feltételeknek, ha:

a) P a (3) bekezdésben felsorolt feltételeknek megfelelő személy (a továbbiakban: érintett személy) szülői felügyeleti jogát gyakorolja; és

b) az érintett személy nem folytathatná tanulmányait az Egyesült Királyságban, ha P-nek el kellene hagynia az országot.

[…]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

15 NA pakisztáni állampolgár, aki 2003 szeptemberében férjhez ment KA német állampolgárhoz, és a házaspár 2004 márciusában az Egyesült Királyságba költözött.

16 A házaspár kapcsolata a későbbiekben megromlott. NA többször családon belüli erőszak áldozatává vált.

17 2006 októberében KA elhagyta a házastársak közös lakóhelyét, majd 2006 decemberében elhagyta az Egyesült Királyságot.

18 Amíg KA az Egyesült Királyságban tartózkodott, munkavállalói vagy önálló vállalkozói jogállása volt.

19 A házaspárnak két lánygyermeke van, MA és IA. E gyermekek az Egyesült Királyságban születtek 2005. november 14-én, illetve 2007. február 3-án, és német állampolgársággal rendelkeznek.

20 KA egy 2007. március 13-án Karacsiban (Pakisztán) kimondott *talaq* útján kívánt elválni NA-tól. 2008 szeptemberében NA a házasság felbontására irányuló eljárást indított az Egyesült Királyságban. A házasság felbontása 2009. augusztus 4-én vált jogerőssé. A két gyermek feletti kizárólagos szülői felügyeleti jogot NA részére ítélték meg.

21 MA 2009 januárja, IA pedig 2010 szeptembere óta az Egyesült Királyságban folytat iskolai tanulmányokat.

22 Az NA által benyújtott, az Egyesült Királyságban huzamos tartózkodáshoz való jog megszerzése iránti kérelem vizsgálata keretében elfogadott határozatban a tartózkodás területén hatáskörrel rendelkező hatóság, a belügyminiszter, úgy határozott, hogy NA-t nem illeti meg tartózkodási jog az Egyesült Királyságban.

23 Az NA által e határozattal szemben benyújtott keresetet elutasították.

24 NA az Upper Tribunalhoz (Immigration and Asylum Chamber) (másodfokú bíróság [bevándorlási és menekültügyi tanács], Egyesült Királyság) fordult, amely megvizsgálta az NA által az Egyesült Királyság területén való tartózkodási jog iránti kérelmének alátámasztására felhozott három jogalapot.

25 E bíróság először is kimondta, hogy NA a 2004/38 irányelv 13. cikkének (2) bekezdése alapján nem jogosult arra, hogy az Egyesült Királyságban való tartózkodás jogának megtartását kérje, mivel a házasság felbontásának időpontjában KA már nem gyakorolta e tagállamban a Szerződésekből fakadó jogait, e feltétel következik az említett rendelkezésből, valamint az 1985. február 13-i Diatta-ítéletből (267/83, EU:C:1985:67).

26 NA, mivel úgy ítélte meg, hogy e feltétel mindazonáltal nincsen előírva ahhoz, hogy megalapozottan hivatkozhasson a 2004/38 irányelv 13. cikkének (2) bekezdése szerinti tartózkodási jogának megtartására, erre vonatkozóan fellebbezést nyújtott be e határozattal szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz.

27 Másodsorban az Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (másodfokú bíróság [bevándorlási és menekültügyi tanács]) úgy ítélte meg, hogy NA mindazonáltal az uniós jog alapján rendelkezik az Egyesült Királyságban való tartózkodás jogával, egyrészt a Bíróság által a 2011. március 8-i Ruiz Zambrano ítéletben (C-34/09, EU:C:2011:124) értelmezett EUMSZ 20. cikk, másrészt az 1612/68 rendelet 12. cikke alapján.

28 A belügyminiszter fellebbezést nyújtott be az Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (másodfokú bíróság [bevándorlási és menekültügyi tanács]) ítéletének e részével szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz. A belügyminiszter ugyanis – elismerve MA és IA uniós polgári minősége folytán az EUMSZ 20. cikkből és az EUMSZ 21. cikkből fakadó jogainak fennállását - a 2013. október 10-i Alokpa és Moudoulou ítélere (C-86/12, EU:C:2013:645) alapozva úgy ítéli meg, hogy e jogokat csak akkor sértenék meg, ha a gyermekek „gyakorlatilag kénytelenek lennének elhagyni az Unió egészének területét”, e feltétel ugyanakkor nem teljesül a jelen ügyben, mivel e gyermekek jogosultak azon tagállamban – nevezetesen a Németországi Szövetségi Köztársaságban – tartózkodni, amelynek állampolgárságával rendelkeznek. Ami az 1612/68 rendelet 12. cikkén alapuló tartózkodási jogot illeti, a belügyminiszter szerint e rendelkezés megköveteli, hogy az uniós polgár szülő a fogadó tagállamban tartózkodjon abban az időpontban, amikor a gyermek megkezdte a tanulmányait, azonban e feltétel sem teljesül a jelen ügyben.

29 Harmad- és utolsósorban az Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) (másodfokú bíróság [bevándorlási és menekültügyi tanács]) – miután úgy ítélte meg, hogy egyfelől az Egyesült Királyságban való tartózkodás jogának NA-tól való megtagadása arra kényszerítené a gyermekeit, MA-t és IA-t, hogy e tagállamot az anyjukkal együtt elhagyják, mivel ez utóbbi számára ítélték meg a gyermekek feletti kizárólagos felügyeleti jogot, másfelől az e gyermekek kiutasítására vonatkozó intézkedés sértené az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény 8. cikkéből eredő jogait – helyt adott az NA által e rendelkezés alapján benyújtott keresetnek. A belügyminiszter nem nyújtott be fellebbezést a határozat e részével szemben.

30 E körülmények között a Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (fellebbviteli bíróság [Anglia és Wales] [polgári tanács], Egyesült Királyság) úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1. Valamely harmadik [állam] állampolgárának, aki egy uniós polgár volt házastársa, tudnia kell-e bizonyítani, hogy korábbi házastársa a házasságuk felbontásának idején élt a Szerződésből eredő jogaival a fogadó tagállamban, ahhoz, hogy a 2004/38 irányelv 13. cikkének (2) bekezdése szerinti tartózkodási jogát megtartsa?

2. Valamely uniós polgárnak uniós jog biztosította joga van-e ahhoz, hogy egy fogadó tagállamban tartózkodjon az EUMSZ 20. cikk és az EUMSZ 21. cikk szerint, akkor, ha az uniós polgár az EU-ban egyedül az állampolgársága szerinti államban tartózkodhat, ám valamely illetékes bíróság megállapítja azt a tényt, hogy amennyiben az uniós polgárt kitoloncolják a fogadó tagállamból az állampolgársága szerinti tagállamba, ez sértené az [emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény] 8. cikkét, vagy pedig az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7. cikkét?

3. Amennyiben a fenti 2. kérdésben szereplő uniós polgár egy gyermek, ennek a gyermeknek a kizárólagos felügyeletét ellátó szülő származtatott tartózkodási jogot élvez-e a fogadó tagállamban, ha a szülőnek a fogadó tagállamból való kitoloncolása esetén a gyermeknek vele kellene tartania?

4. Valamely gyermeknek joga van-e a fogadó tagállamban tartózkodnia az 1612/68 rendelet 12. cikke (jelenleg 492/2011/EU európai rendelet 10. cikke) értelmében, amennyiben a gyermek azon szülője, aki uniós polgár és a fogadó tagállamban dolgozott, már nem tartózkodik a fogadó tagállamban, mire a gyermek a szóban forgó államban az iskolai tanulmányait megkezdi?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

31 A kérdést előterjesztő bíróság első kérdése lényegében arra irányul, hogy a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdésének c) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a valamely uniós polgártól elvált olyan harmadik állambeli állampolgár, aki a házasság fennállása alatt családon belüli erőszak áldozatává vált, e rendelkezés alapján megtarthatja a tartózkodási jogát a fogadó tagállamban, amennyiben a házasság felbontására azt követően került sor, hogy az uniós polgár házastárs elhagyta e tagállamot.

32 A 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdésének c) pontja alapján a házasság felbontása nem vonja maga után az uniós polgár azon családtagjai tartózkodási jogának elvesztését, akik nem valamelyik tagállam állampolgárai, ha „ezt olyan különlegesen bonyolult körülmények indokolják, mint a házasság vagy regisztrált élettársi kapcsolat fennállása alatti családon belüli erőszak áldozatává válás”.

33 Meg kell vizsgálni, hogy melyek e rendelkezés alkalmazási feltételei, és különösen azt, hogy ha – amint az alapügyben – valamely harmadik állambeli állampolgár a házassága alatt azon uniós polgár által elkövetett családon belüli erőszak áldozatává vált, akitől elvált, ezen uniós polgárnak a 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének megfelelően a fogadó tagállamban kell-e tartózkodnia a házasság felbontásának időpontjáig ahhoz, hogy az említett harmadik állambeli állampolgár megalapozottan hivatkozhasson ezen irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdésének c) pontjára.

34 Ezzel kapcsolatban, a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdésének a) pontját illetően a Bíróság már kimondta, hogy amennyiben az uniós polgár házastársa a házasság felbontására irányuló bírósági eljárás megindítása előtt valamely másik tagállamba vagy harmadik országba költözés céljából távozik a fogadó tagállamból, az uniós polgár házastárs távozásakor megszűnik a valamely harmadik

állam állampolgárságával rendelkező házastársnak a 2004/38 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése szerinti származékos tartózkodási joga, amely így többé nem tartható meg az ezen irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdésének a) pontja alapján (lásd ebben az értelemben: 2015. július 16-i Singh és társai ítélet, C-218/14, EU:C:2015:476, 62. pont).

35 Ilyen körülmények esetén ugyanis már az uniós polgár házastárs távozásával megszűnik a fogadó tagállamban maradó harmadik állambeli állampolgár házastárs tartózkodási joga. Márpedig a házasság felbontása iránti későbbi kérelem sem eredményezheti e jog újraéledését, mivel a 2004/38 irányelv 13. cikke csupán a fennálló tartózkodási jog „megtartásáról” beszél (lásd: 2015. július 16-i Singh és társai ítélet, C-218/14, EU:C:2015:476, 67. pont).

36 Ezzel összefüggésben a Bíróság kimondta, hogy a 2004/38 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében a harmadik állambeli állampolgár uniós polgár házastársának a fogadó tagállamban kell tartózkodnia a házasság felbontására irányuló bírósági eljárás elindításáig ahhoz, hogy e harmadik állambeli állampolgár ezen irányelv 13. cikkének (2) bekezdése alapján megtarthassa tartózkodási jogát e tagállamban (2015. július 16-i Singh és társai ítélet, C-218/14, EU:C:2015:476, 66. pont).

37 E megfontolások a jelen ügy körülményeire is alkalmazhatók a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdése c) pontjának értelmezését illetően.

38 Fontos ugyanis tekintetbe venni, hogy e rendelkezés a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdésének részét képezi, és így az említett rendelkezést nem önmagában kell értelmezni, hanem a 13. cikk (2) bekezdése első albekezdésének fényében.

39 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy valamely uniós jogi rendelkezés tartalmának meghatározása során tekintettel kell lenni mind annak megfogalmazására, mind összefüggéseire és céljaira (2013. október 10-i Spedition Welter ítélet, C-306/12, EU:C:2013:650, 17. pont).

40 Először is a 2004/38 irányelv 13. cikkének címében és az e cikk (2) bekezdésében szereplő megfogalmazásból egyaránt kitűnik, hogy az előírja a tartózkodási jog – amely e rendelkezés alapján az uniós polgárok azon családtagjait illeti meg, akik nem rendelkeznek valamely tagállam állampolgárságával – megtartását többek között a házasság felbontásának esetén, és következésképpen amennyiben az e rendelkezésben megállapított feltételek teljesülnek, a házasság felbontása nem vonja maga után a tartózkodási jog elvesztését.

41 Ezen túlmenően, e rendelkezés összefüggéseit illetően a 2004/38 irányelv 13. cikkének (2) bekezdése eltérést jelent azon, a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata által megállapított elvtől, amely szerint a 2004/38 irányelv a tagállamokba való beutazás, illetve az ott-tartózkodás jogát nem biztosítja valamennyi harmadik állambeli állampolgára számára, hanem csupán azokat illetik meg e jogok, akik a szabad mozgáshoz való jogukat az állampolgárságuk szerinti tagállamon kívüli más tagállamban való letelepedés útján gyakorló uniós polgárnak az ezen irányelv 2. cikkének 2. pontja értelmében vett „családtag[jai]” (lásd különösen: 2015. július 16-i Singh és társai ítélet, C-218/14, EU:C:2015:476, 51. pont).

42 A 2004/38 irányelv 13. cikkének (2) bekezdése ugyanis azon kivételes esetekre vonatkozik, amelyekben a házasság felbontása nem vonja maga után az érintett harmadik állambeli állampolgárok 2004/38 irányelv szerinti tartózkodási jogának elvesztését, noha a házasságuk felbontását követően az említett állampolgárok már nem teljesítik ezen irányelv 7. cikkének (2) bekezdésében felsorolt feltételeket, és különösen nem az ezen irányelv 2. cikke 2. pontja a) alpontjának értelmében vett, az uniós polgár „családtagjának” feltételét.

43 Hozzá kell fűzni, hogy a 2004/38 irányelv 12. cikke, amely kifejezetten a családtagok tartózkodási jogának az uniós polgár halála vagy távozása esetén való megtartására vonatkozik, egyfelől csak az uniós polgár halálának esetére írja elő azon családtagjai tartózkodási jogának megtartását, akik nem rendelkeznek valamely tagállam állampolgárságával, és nem a fogadó tagállamból való távozásának esetére.

44 Másfelől így meg kell állapítani, hogy ezen irányelv elfogadásakor az uniós jogalkotó tartózkodott attól, hogy az uniós polgár fogadó tagállamból való távozásának esetére a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdésének c) pontjában szereplőhöz hasonló, különleges védelmet biztosítson kiváltképp azon családtagjai különösen nehéz helyzetére tekintettel, akik nem rendelkeznek valamely tagállam állampolgárságával.

45 Végül a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdésének célkitűzését illetően, ez a rendelkezés megfelel az ezen irányelv (2) preambulumbekezdésében kimondott azon célnak, amely szerint a családtagok részére jogi védelmet kell nyújtani azokra az esetekre, ha az uniós polgár meghal, ha a házasság felbontására, a házasság érvénytelenítésére vagy a regisztrált élettársi kapcsolat megszüntetésére kerül sor, továbbá intézkedéseket kell hozni annak biztosítására, hogy ilyen esetben azok a családtagok, akik már a fogadó tagállam területén tartózkodnak, személyes alapon megtarthassák tartózkodási jogukat.

46 A 2004/38 irányelv kidolgozásának folyamatából, és konkrétan az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogára vonatkozó európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozó javaslat (COM (2001) 257 végleges) indokolásából kiderül, hogy a 2004/38 irányelvet megelőző uniós jog értelmében az elvált házastárs megfosztható volt tartózkodási jogától a fogadó tagállamban.

47 Ezzel összefüggésben az ezen irányelvre irányuló javaslat kifejti, hogy a tervezett rendelkezés – jelenleg a 2004/38 irányelv 13. cikkének (2) bekezdése – célja, hogy bizonyos jogi védelmet nyújtson azon harmadik állambeli állampolgárok számára, akik tartózkodási joga a házasság által létesített családi kötelékhez kapcsolódik, és akiket ezen oknál fogva a házasság felbontásával zsarolni lehet, és hogy az ilyen védelem csak a házasság jogerős felbontása esetén szükséges, mivel a különélés nem érinti a valamely harmadik állam állampolgárságával rendelkező házastárs tartózkodási jogát.

48 A fentiekből következően a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdésének szövegéből, összefüggéseiből és céljából következik, hogy e rendelkezés végrehajtása – ideértve a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdésének c) pontjából eredő jogot is – az érintettek közötti házasság felbontásának van alárendelve.

49 Ezekből továbbá az következik, hogy a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdése c) pontjának azon értelmezése, amely szerint valamely harmadik állambeli állampolgár megalapozottan hivatkozhat az e rendelkezésből eredő jogra, amennyiben az uniós polgár házastársa nem a házasság felbontására irányuló bírósági eljárás megindításának időpontjáig, hanem legfeljebb a családon belüli erőszak elkövetésének időpontjáig tartózkodott a fogadó tagállamban a 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének megfelelően, ellentétes a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdésének szó szerinti, rendszertani és célkutató értelmezésével.

50 Így ha – amint az alapügyben – házassága alatt valamely harmadik állam állampolgára azon uniós polgár által elkövetett családon belüli erőszak áldozatává vált, akitől e harmadik állam állampolgára elvált, ezen uniós polgárnak a 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének megfelelően a fogadó tagállamban kell tartózkodnia a házasság felbontására irányuló eljárás megindítása időpontjáig ahhoz, hogy az említett harmadik állambeli állampolgár megalapozottan hivatkozhasson ezen irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdésének c) pontjára.

51 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2004/38 irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdésének c) pontját úgy kell értelmezni, hogy a valamely uniós polgártól elvált olyan harmadik állambeli állampolgár, aki a házasság fennállása alatt családon belüli erőszak áldozatává vált, e rendelkezés alapján nem tarthatja meg a tartózkodási jogát a fogadó tagállamban, amennyiben a házasság felbontására irányuló bírósági eljárás megindítására azt követően került sor, hogy az uniós polgár házastárs elhagyta e tagállamot.

A negyedik kérdésről

52 A kérdést előterjesztő bíróság másodikként megvizsgálandó negyedik kérdése lényegében arra irányul, hogy az 1612/68 rendelet 12. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy a gyermeket és a felette kizárólagos felügyeletet gyakorló, valamely harmadik állam állampolgárságával rendelkező szülőt az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben e rendelkezés alapján megilleti a fogadó tagállamban való tartózkodás joga, amennyiben az uniós polgársággal rendelkező és korábban e tagállamban dolgozó szülő azt megelőzően elhagyta e tagállamot, hogy a gyermek ott megkezdte volna iskolai tanulmányait.

53 Az 1612/68 rendelet 12. cikke értelmében egy másik tagállamban foglalkoztatott vagy alkalmazásban álló állampolgár gyermekei – ha a fogadó tagállam területén laknak – az adott tagállam saját állampolgáraiéval azonos feltételekkel nyernek felvételt általános oktatási intézménybe, szakmunkás- és egyéb szakképzésre.

54 A migráns munkavállalók gyermekei e rendelkezés szerinti azon jogának, hogy a fogadó tagállamban megkezdhessék tanulmányaikat, az az előfeltétele, hogy a szóban forgó gyermek a fogadó tagállam területén előbb letelepedjen, így azok a gyermekek, akik a fogadó tagállamban mint valamely migráns munkavállaló családtagjai telepedtek le, a migráns munkavállaló olyan gyermekéhez hasonlóan, aki születése óta abban a tagállamban lakik, ahol anyja vagy apja alkalmazásban áll vagy állt, érvényesíthetik az e tagállamban való képzéshez való jogukat (lásd ebben az értelemben: 2010. február 23-i Teixeira-ítélet, C-480/08, EU:C:2010:83, 45. pont).

55 Az 1612/68 rendelet 12. cikkének célja különösen annak biztosítása, hogy a valamely tagállam állampolgárságával rendelkező munkavállaló gyermekei abban az esetben is megkezdhessék és – adott esetben – be is fejezhessék tanulmányaikat a fogadó tagállamban, ha a munkavállaló már nem áll munkaviszonyban az említett tagállamban (2010. február 23-i Teixeira-ítélet, C-480/08, EU:C:2010:83, 51. pont).

56 Amint az ugyanis magának az 1612/68 rendelet 12. cikkének a megfogalmazásából kiderül, e jog nem csak az aktív migráns munkavállalók gyermekeit illeti meg, hanem a volt migráns munkavállalók gyermekeit is. Így ebből következően az oktatásban való részvétel terén a gyermekek egyenlő bánásmódhoz való joga nem attól a körülménytől függ, hogy apjuk vagy anyjuk megőrzi-e munkavállalói jogállását a fogadó tagállamban (lásd ebben az értelemben: 2010. február 23-i Teixeira -ítélet, C-480/08, EU:C:2010:83, 50. pont).

57 Emellett a Bíróság megállapította, hogy a gyermekek 1612/68 rendelet 12. cikkéből eredő joga továbbá nem függ a szüleik fogadó tagállamban tartózkodáshoz való jogától, mivel e rendelkezés csupán azt követeli meg, hogy a gyermeknek az adott tagállamban kellett élnie mindkét vagy csak az egyik szülőjével, miközben legalább az egyik szülője munkavállalóként tartózkodott ebben a tagállamban (lásd ebben az értelemben: 2010. február 23-i Ibrahim és Secretary of State for the Home Department ítélet, C-310/08, EU:C:2010:80, 40. pont).

58 Erre tekintettel annak elismerése, hogy a volt migráns munkavállalók gyermekei jogosultak a fogadó tagállamban tanulmányokat folytatni, miközben a szüleik már nem tartózkodnak e tagállamban, egyenértékű annak elismerésével, hogy a szüleik részére biztosított tartózkodási jogtól független tartózkodásra jogosultak, amely jog a hivatkozott 12. cikken alapul (2010. február 23-i Ibrahim és Secretary of State for the Home Department ítélet, C-310/08, EU:C:2010:80, 41. pont).

59 Így a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy ahhoz, hogy a gyermek az 1612/68 rendelet 12. cikkében biztosított jogban részesülhessen, e rendelkezés nem követeli meg, hogy a szülő – volt migráns munkavállaló – továbbra is a fogadó tagállamban tartózkodjon abban az időpontban, amikor a gyermek megkezdi az iskolába járást vagy a tanulmányait, sem pedig azt, hogy e szülő az említett tagállam területén maradjon az iskolába járás vagy a tanulmányok folytatásának ideje alatt.

60 A jelen esetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy KA, az alapeljárás felperesének házastársa, munkavállalóként vagy önálló vállalkozóként tartózkodott az Egyesült Királyságban a házaspár e tagállamba érkezésének időpontjától KA Egyesült Királyságból való távozása időpontjáig, vagyis a 2004 márciusától 2006 decemberéig tartó időszak teljes időtartam alatt.

61 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az is kitűnik, hogy MA és IA, a házaspár lánygyermekei, az Egyesült Királyságban születettek és azóta e tagállamban élnek.

62 Így valamely volt migráns munkavállaló olyan gyermekeiként, akik születésük óta abban a tagállamban tartózkodnak, ahol az apjuk alkalmazásban állt, MA és IA teljesítik azokat a feltételeket, hogy az 1612/68 rendelet 12. cikkére hivatkozhassanak.

63 Ezért az alapügyben szereplőkhöz hasonló körülmények esetén a volt migráns munkavállaló olyan gyermekét, aki születése óta a fogadó tagállamban tartózkodik, megilleti egyfelől az a jog, hogy az 1612/68 rendelet 12. cikke alapján e tagállamban megkezdje vagy folytassa tanulmányait, másfelől ennek következtében az ugyanezen rendelkezésen alapuló tartózkodási jog. Az, hogy a szülő, a volt migráns munkavállaló, az említett tagállamban tartózkodik-e, vagy sem, abban az időpontban, amikor e gyermek megkezdi tanulmányait, e tekintetben nem bír semmilyen jelentőséggel.

64 Végül a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a képzéshez való jog maga után vonja a migráns munkavállaló, illetve az egykori migráns munkavállaló gyermekének önálló tartózkodási jogát – amennyiben e gyermek a fogadó tagállamban óhajtja folytatni a tanulmányait –, valamint az e gyermek tényleges felügyeletét ellátó szülő részére a vonatkozó tartózkodási jogot (2013. június 13-i Hadj Ahmed ítélet, C-45/12, EU:C:2013:390, 46. pont).

65 Az alapügyben szereplőkhöz hasonló körülmények esetén ugyanis, amikor a gyermekeket az 1612/68 rendelet 12. cikke értelmében megilleti a tanulmányaik fogadó tagállamban való folytatásának joga, míg a felügyeletüket gyakorló szülőjüket az a veszély fenyegeti, hogy elveszíti tartózkodási jogát, a fogadó államban a gyermekei iskolai tanulmányainak folytatása idejére való további tartózkodás lehetőségének megtagadása a szülőtől megfoszthatja az említett gyermekeket az uniós jogalkotó által számukra biztosított jogtól (lásd ebben az értelemben: 2002. szeptember 17-i Baumbast és R ítélet, C-413/99, EU:C:2002:493, 71. pont).

66 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy a gyermekei feletti kizárólagos szülői felügyeleti jogot NA részére ítélték meg.

67 Következésképpen – mint az MA és IA feletti felügyeleti jogot ténylegesen gyakorló szülőt – NA-t is megilleti a tartózkodási jog az 1612/68 rendelet 12. cikke alapján.

68 A fenti megfontolásokra tekintettel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az 1612/68 rendelet 12. cikkét úgy kell értelmezni, hogy a gyermeket és a felette kizárólagos felügyeletet gyakorló, valamely harmadik állam állampolgárságával rendelkező szülőt az alapügyben szereplőhöz hasonló

helyzetben e rendelkezés alapján megilleti a fogadó tagállamban való tartózkodás joga, amennyiben az uniós polgársággal rendelkező és korábban e tagállamban dolgozó szülő azt megelőzően elhagyta e tagállamot, hogy a gyermek ott megkezdte volna iskolai tanulmányait.

A második és a harmadik kérdésről

69 A kérdést előterjesztő bíróság együttesen megvizsgálandó második és harmadik kérdése lényegében arra irányul, hogy az EUMSZ 20. cikket és/vagy az EUMSZ 21. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy az tartózkodási jogot biztosít a fogadó tagállamban az olyan kiskorú uniós polgár számára, aki születése óta e tagállamban – amelynek nem állampolgára – tartózkodik, valamint az említett kiskorú felett kizárólagos felügyeleti jogot gyakorló harmadik állambeli állampolgár számára, amennyiben az említett személyeket a nemzeti vagy a nemzetközi jog alapján tartózkodási jog illeti meg e tagállamban.

70 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az EUMSZ 20. cikk az uniós polgár jogállását biztosítja mindenki számára, aki valamely tagállam állampolgára, azzal a céllal, hogy a tagállamok állampolgárainak alapvető jogállása legyen (lásd: 2001. szeptember 20-i Grzelczyk ítélet, C-184/99, EU:C:2001:458, 31. pont; 2011. március 8-i Ruiz Zambrano ítélet, C-34/09, EU:C:2011:124, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

71 Ennek alapján a Bíróság már megállapította, hogy az EUMSZ 20. cikkel ellentétesek azok a nemzeti intézkedések, amelyek azzal a hatással járnak, hogy megfosztják az uniós polgárokat az ezen uniós polgári jogállás révén biztosított jogok lényegének tényleges élvezetétől (lásd: 2011. március 8-i Ruiz Zambrano ítélet, C-34/09, EU:C:2011:124, 42. pont).

72 Az uniós polgári jogállás révén biztosított jogok lényegének gyakorlásától való megfosztottságra vonatkozó feltétel igen különleges jellegű, mivel olyan helyzetekre vonatkozik, amikor – noha a harmadik államok állampolgárainak tartózkodási jogára vonatkozó másodlagos jog nem alkalmazható – kivételes jelleggel nem tagadható meg a tartózkodási jog harmadik állam olyan állampolgárától, aki egy tagállami állampolgár családtagja, mivel ellenkező esetben az utóbbi állampolgárt megillető uniós polgári jogállás elveszítené hatékony érvényesülését, ha az ilyen megtagadás következményeként az uniós polgár valójában kénytelen lenne elhagyni az Unió egészének területét, és ezzel megfosztanák őt az e jogállás révén biztosított jogok lényegének tényleges élvezetétől (lásd: 2011. november 15-i Dereci és társai ítélet, C-256/11, EU:C:2011:734, 66. és 67. pont).

73 Ami az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetet illeti, először is figyelembe kell venni, hogy az alapeljárás felperesét és lánygyermekeit az 1612/68 rendelet alapján egyaránt megilleti a tartózkodási jog az Egyesült Királyságban, amint az a jelen ítélet 68. pontjában megállapításra került.

74 Márpedig a jelen ügyben nem áll fenn az első, ahhoz megkövetelt feltétel, hogy az érintettet – a Bíróság által a 2011. március 8-i Ruiz Zambrano ítéletben (C-34/09, EU:C:2011:124) értelmezett – EUMSZ 20. cikk alapján megillesse a fogadó tagállamban való tartózkodás joga, nevezetesen azon feltétel, hogy a másodlagos uniós jog alapján nem rendelkezhet e tagállamban tartózkodási joggal.

75 Az EUMSZ 21. cikket illetően emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés értelmében minden uniós polgárnak joga van a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz „a Szerződésekben és a végrehajtásukra hozott intézkedésekben megállapított korlátozásokkal és feltételekkel”.

76 Konkrétan ilyen korlátozásokat és feltételeket ír elő a 2004/38 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése, így különösen azt, hogy annak b) pontja értelmében elegendő forrásokkal kell rendelkezniük ahhoz, hogy ne jelentsenek terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásuk időtartama alatt, és a fogadó tagállamban teljes körű egészségbiztosítással kell rendelkezniük.

77 Ezzel kapcsolatban a Bíróság korábban már kimondta, hogy az e rendelkezésben szereplő azon kifejezést, hogy elegendő forrásokkal „rendelkeznek”, úgy kell értelmezni, hogy elegendő, ha az uniós polgárok rendelkezésére állnak ilyen források, e rendelkezés a legcsekélyebb mértékben sem ír elő azok eredetére vonatkozó követelményt, és azt a például harmadik országbeli állampolgár is biztosíthatja (2015. július 16-i Singh és társai ítélet, C-218/14, EU:C:2015:476, 74. pont).

78 Ebből következően amennyiben MA és IA – akár maga, akár az anyja révén – teljesíti az ezen irányelvben, és különösen annak 7. cikke (1) bekezdésében meghatározott feltételeket, amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia, az EUMSZ 21. cikk és a 2004/38 irányelv alapján német állampolgárokként megilletheti őket az Egyesült Királyságban való tartózkodás joga.

79 Végül a Bíróság kimondta, hogy ha az EUMSZ 21. cikk és a 2004/38 irányelv tartózkodási jogot biztosít a fogadó tagállamban valamely másik tagállam azon kiskorú állampolgára számára, aki eleget tesz az ezen irányelv 7. cikke (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott feltételeknek, akkor ugyanezen rendelkezések lehetővé teszik az ezen állampolgár feletti szülői felügyeletet ténylegesen ellátó szülő számára, hogy vele együtt a fogadó tagállamban tartózkodjék (lásd: 2013. október 10-i Alokpa és Moudoulou ítélet, C-86/12, EU:C:2013:645, 29. pont).

80 A Bíróság ugyanis megállapította, hogy annak megtagadása, hogy az a tagállami állampolgársággal vagy valamely harmadik ország állampolgárságával rendelkező szülő, aki ténylegesen egy olyan kiskorú uniós polgár gondviselője, aki számára az EUMSZ 21. cikk és a 2004/38 irányelv tartózkodási jogot ismer el, ezzel az uniós polgárral együtt tartózkodhasson a fogadó tagállamban, megfosztaná az uniós polgár tartózkodási jogát a hatékony érvényesüléstől, mivel a kisgyermek tartózkodási jogának gyakorlása szükségszerűen maga után vonja e gyermek azon jogát, hogy a felette ténylegesen szülői felügyeletet ellátó személy elkísérje, és következésképpen hogy ez a személy a tartózkodás idején vele együtt tartózkodhasson a fogadó tagállamban (lásd: 2004. október 19-i Zhu és Chen ítélet, C-200/02, EU:C:2004:639, 45. pont; 2013. október 10-i Alokpa és Moudoulou ítélet, C-86/12, EU:C:2013:645, 28. pont).

81 A fenti megfontolásokra tekintettel a második és harmadik kérdése a következő választ kell adni:

– az EUMSZ 20. cikket úgy kell értelmezni, hogy az nem biztosít tartózkodási jogot a fogadó tagállamban az olyan kiskorú uniós polgár számára, aki születése óta e tagállamban – amelynek nem állampolgára – tartózkodik, sem pedig az említett kiskorú felett kizárólagos felügyeleti jogot gyakorló harmadik állambeli állampolgár számára, amennyiben valamely másodlagos uniós jogi rendelkezés alapján megilleti őket az e tagállamban való tartózkodás joga.

– Az EUMSZ 21. cikket úgy kell értelmezni, hogy az tartózkodási jogot biztosít a fogadó tagállamban az említett kiskorú uniós polgár számára, amennyiben e polgár teljesíti a 2004/38 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltételeket, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata. Amennyiben teljesül e feltétel, ugyanezen rendelkezés lehetővé teszi az ezen uniós polgár felügyeletét ténylegesen ellátó szülő számára, hogy vele együtt a fogadó tagállamban tartózkodjon.

A költségekről

82 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) **Az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 13. cikke (2) bekezdése első albekezdésének c) pontját úgy kell értelmezni, hogy a valamely uniós polgártól elvált olyan harmadik állambeli állampolgár, aki a házasság fennállása alatt családon belüli erőszak áldozatává vált, e rendelkezés alapján nem tarthatja meg a tartózkodási jogát a fogadó tagállamban, amennyiben a házasság felbontására irányuló bírósági eljárás megindítására azt követően került sor, hogy az uniós polgár házastárs elhagyta e tagállamot.**

2) **A munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló, 1968. október 15-i 1612/68/EGK tanácsi rendelet 12. cikkét úgy kell értelmezni, hogy a gyermeket és a felette kizárólagos felügyeletet gyakorló, valamely harmadik állam állampolgárságával rendelkező szülőt az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben e rendelkezés alapján megilleti a fogadó tagállamban való tartózkodás joga, amennyiben az uniós polgársággal rendelkező és korábban e tagállamban dolgozó szülő azt megelőzően elhagyta e tagállamot, hogy a gyermek ott megkezdte volna iskolai tanulmányait.**

3) **Az EUMSZ 20. cikket úgy kell értelmezni, hogy az nem biztosít tartózkodási jogot a fogadó tagállamban az olyan kiskorú uniós polgár számára, aki születése óta e tagállamban – amelynek nem állampolgára – tartózkodik, sem pedig az említett kiskorú felett kizárólagos felügyeleti jogot gyakorló harmadik állambeli állampolgár számára, amennyiben valamely másodlagos uniós jogi rendelkezés alapján megilleti őket az e tagállamban való tartózkodás joga.**

   Az EUMSZ 21. cikket úgy kell értelmezni, hogy az tartózkodási jogot biztosít az említett kiskorú uniós polgár számára a fogadó tagállamban, amennyiben e polgár teljesíti a 2004/38 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltételeket, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata. Amennyiben teljesül e feltétel, ugyanezen rendelkezés lehetővé teszi az ezen uniós polgár felügyeletét ténylegesen ellátó szülő számára, hogy vele együtt a fogadó tagállamban tartózkodjon.

Aláírások